

Latvijas Mediju ētikas padome

Biedrība "Latvijas Mediju ētikas padome"

Ētikas padomes atzinums Nr. 10/2024

Rīgā, 2024. gada 29. oktobrī

Biedrības "Latvijas Mediju ētikas padome" (turpmāk tekstā – "Biedrība") Ētikas padome (turpmāk – "Ētikas padome") 2024. gada 9. oktobra sēdē šādā sastāvā: Andrejs Mēters, Aivars Pastalnieks, Skaidrīte Lasmane, Anda Rožukalne, Baiba Liepiņa, Aleksandrs Mirlins, Ingemārs Vekteris, Vita Dreijere-Smane

konstatē:

[1] Biedrības valde 2024. gada 14. septembrī saņēma privātpersonas, kas lūdz saglabāt tās anonimitāti, (turpmāk tekstā – "Sūdzētājs") sūdzību un par portāla "delfi.lv" (turpmāk tekstā – "Medijs") raidījumu (turpmāk tekstā – "Raidījums").

[2] Sūdzētājs informē, ka ir lūdzis Medijam dzēst jebkādu video materiālu un rakstus jebkurā interneta vietnē, kura pieder vai kura atrodas Medija pārraudzībā, saistībā ar Raidījumu, kurā viņš bijis viens no intervētajiem, bet Medijs to nav veicis.

Sūdzētājs skaidro, ka intervijas laikā oficiāli atradās darbnespējas prombūtnē, lietojis medikamentus, kas var radīt apziņas traucējumus, un pārmet, ka Medijs izmantojis viņa bezpalīdzīgo stāvokli Raidījuma popularitātes veicināšanai, pārkāpjot Latvijas Mediju Ētikas kodeksa 4.7.1. punktu par saudzīgu attieksmi pret mazaizsargātām personām: *"Iai nenodarītu kaitējumu indivīdam, žurnālists vai cits plašsaziņas medija pārstāvis ar lielu piesardzību intervē vai kā citādi sava materiāla veidošanā iesaista personas, kas varētu būt emocionāli nestabilas vai citādi mazaizsargātas, kā arī personas, kuras citu apstākļu dēļ nespēj izvērtēt informācijas publicēšanas sekas."* Sūdzētājs raksta, ka nav jābūt ārstam, lai objektīvi konstatētu, ka raidījuma filmēšanas laikā viņš neatradās adekvātā stāvoklī. Raidījuma publicēšana radījusi kaitējumu viņa reputācijai, aizskāra viņa godu un cieņu, kā rezultātā raidījuma radītās rezonances iespaidā viņam bija jāpieņem lēmums atkāpties no amata.

[3] Sūdzētājs lūdz Biedrību izskatīt Sūdzību.

[4] Atbilstoši Biedrības Statūtu 6.2. punktam Biedrības valde Sūdzību nosūtīja Medijam, aicinot izvērtēt Medija rīcības atbilstību Ētikas kodeksam un sniegt Biedrībai skaidrojumu.

[5] Atbildes vēstulē Medijs Biedrību informēja, ka Sūdzētājs ir publiska persona – kādas sabiedrībā labi zināmas biedrības augstākā amatpersona, un tika uzaicināts piedalīties raidījumā, lai skaidrotu plašākai sabiedrībai biedrības lomu un rīcību apstākļos, kad vairāki Latvijas vadošie biedrības darbības jomas dalībnieki bija paziņojuši par karjeras beigām, vainojot savos lēmumos biedrību. Tā kā biedrība ir daļēji ar valsts budžeta līdzdalību finansēta organizācija, par tās rīcību ar šiem līdzekļiem sabiedrībai ir tiesības saņemt informāciju no biedrības pārstāvjiem. Sūdzētāja uzaicināšana notika ierastajā kārtībā – raidījuma producentis ar viņu sazinājās telefoniski un vēlāk rakstveidā pārapstiprināja dalību raidījumā. Ne telefonsarunā, ne sarakstē pirms raidījuma ieraksta veikšanas Sūdzētājs neminēja nekādus apstākļus, kas viņam varētu liegt pilnvērtīgi pārstāvēt biedrību raidījumā – ne atrašanos darba nespējas prombūtnē, ne jebkādu medikamentu lietošanu. Vēl jo vairāk, ieraksta dienā Sūdzētājs neieradās "Delfi" redakcijā, bet, atbildot uz raidījuma producenta telefona zvanu, apliecināja, ka vienkārši sajaucis ieraksta datumu un ir gatavs piedalīties ierakstā attālināti. Starp raidījuma ieraksta veikšanu un pārraidi pagāja sešas stundas, kuru laikā ne Sūdzētājs, ne kāds viņa pārstāvis ar "Delfi" nesazinājās un neinformēja par sūdzībā aprakstītajiem apstākļiem, lai "Delfi" tos varētu izvērtēt.

Savukārt Sūdzētāja pārstāvis, kas četras dienas pēc Raidījuma pārraidīšanas sazinājies ar Delfi, tā arī nav atbildējis uz lūgumu dokumentāri pamatot savus apgalvojumus un informēt, tieši kuras raidījuma ieraksta daļas uzskata par aizskarošām un lūdz dzēst. Medijs uzsver, ka līdz pat šim nav saņēmis nekādus dokumentārus apliecinājumus sūdzībā izteiktajiem apgalvojumiem. Nav saņemtas arī ziņas no minētās biedrības vai citām iestādēm, kas liecinātu, ka Sūdzētājs nevarēja pārstāvēt biedrību šajā raidījumā.

Komentējot Sūdzētāja atsauci uz Latvijas Mediju ētikas kodeksa 4.7.1. punktu par mazaizsargātas personas statusu, Medijs norāda, ka ieraksta publicēšanas brīdī (un šobrīd) tam nav nekādas ticamas informācijas vai pierādījumu par Sūdzētāja atrašanos mazaizsargātas personas statusā – ne saskaņā ar formālajiem kritērijiem, kas noteikti MK noteikumos nr. 32, ne paplašinātā šī termina izpratnē. Proti, Sūdzētājs intervijas brīdī bija amatpersona, ir pieredzējis interviju sniedzējs dažādiem medijiem, iepriekš piedalījies arī citās Raidījuma epizodēs. Ne saziņā pirms ieraksta, ne ieraksta laikā Sūdzētājs neizrādīja nekādas acīmredzamas emocionālas nestabilitātes pazīmes, kā lamāšanos, raudāšanu, kliegšanu u. tml. Medijs uzsver, ka pat tad, ja tādas tas būtu izrādītas, ne likums, ne ētikas normas žurnālistiem neliek bez īpaša un ārkārtēja pamatojuma izturēties pret atbildīgām amatpersonām ar īpašu saudzību, lai neradītu kaitējumu šo amatpersonu profesionālajam darbam. Tieši otrādi, žurnālistam ir pienākums izgaismot un atspoguļot amatpersonu rīcību, uzskatus un personību.

Komentējot Sūdzētāja frāzi "nav jābūt ārstam, lai objektīvi konstatētu, ka raidījuma filmēšanas laikā es neatrados adekvātā stāvoklī", Medijs pauž, ka tam nav skaidrs, kā tieši žurnālists, vērojot intervijai attālināti pieslēgušos viesi, kurš pēc būtības atbild uz uzdotajiem jautājumiem, varētu izdarīt šādu objektīvu konstatējumu. Sevišķi, ja pat pats sūdzības iesniedzējs tā arī nav norādījis uz kaut vienu konkrētu brīdi/izteikumu visā raidījumā, kurā, viņaprāt, šis objektīvi konstatējamais neadekvātums būtu izpaudies.

[6] Biedrības valde Sūdzību, informāciju par Raidījumu un Medija atbildi nodeva izskatīšanai Biedrības Ētikas padomei atbilstoši Biedrības Statūtu 6.1.1. punktam.

Ievērojot konstatēto un portāla "Delfi" pārstāvei Vitai Dreijerei-Smanei no Sūdzības skatīšanās atturoties,

Ētikas padome secina:

[7] Nedz normatīvie akti, nedz Biedrības Statūti vai Ētikas kodekss nedod tai tiesības sniegt apstākļu juridisko vērtējumu un pārbaudīt ar Publikāciju nodarītos iespējamus aizskārumus – goda un cieņas aizskaršanu no juridiskā skatpunkta. Biedrības Ētikas padome Publikāciju un Sūdzībā norādīto vērtē atbilstoši Biedrības Ētikas kodeksa nosacījumiem.

[8] Ētikas padome uzskata, ka šajā situācijā žurnālists ir korekti vadījis interviju un tam nebija pamata uzskatīt, ka Sūdzētājs bijis mazaizsargātas personas situācijā. Būtiski, ka Sūdzētājs bija amatpersona un svarīgs informācijas avots par paša pārstāvētās biedrības darbību.

[9] Tālāka rīcība ar publicēto materiālu ir atkarīga no Medija redakcionālajiem lēmumiem un Sūdzētāja spējas pārliecināt tā redakciju, ka pastāv aptākļi, kāpēc redakcijai būtu jāveic kādas izmaiņas vai papildinājumi.

[10] Ievērojot secināto, visi septiņi Sūdzību skatošie Ētikas padomes locekļi balso, ka Medijs NAV pārkāpis Biedrības Ētikas kodeksu

Ētikas padomē nolemts:

1. Medija rīcībā nav konstatēti Biedrības Ētikas kodeksa pārkāpumi.
2. Lēmumu paziņot Sūdzētājam un Medijam.
3. Lēmumu anonimizēt un publicēt Biedrības interneta vietnē un izplatīt informāciju par to atbilstoši Biedrības Statūtu 6.6. punkta noteikumiem.